

Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення

Складносурядне речення — це таке речення, частини якого є рівноправними за змістом і граматично та пов'язані між собою сурядними сполучниками.

Будову складносурядного речення передають за допомогою схеми. Оскільки частини складносурядного речення рівноправні, для позначення частин використовують квадратні дужки, а між ними ставлять розділовий знак і записують сполучник.

Наприклад: Анна дійшла першою, схилилася відімкнути велосипедний замок, але Йоргена з ока вона не спускала, підглядаючи за ним з-під руки¹. [], але [].

Сурядні сполучники:

- єднальні: і, й, та (у значенні і), парні і... і, ні... ні, ані... ані, не тільки... а й;
- протиставні: а, але, проте, зате, однак, та (у значенні «але»);
- розділові: або, чи й парні сполучники то... то, або... або, чи... чи, не то... не то.

Між частинами складносурядного речення можуть бути такі смислові зв'язки:

- Одночасність подій: Співали птахи, і з веранди будинку репетував батько Кнута.
- Послідовність подій: Кнут пускав батькові слова повз вуха та підійшов до перехрестя, і там про зуби в нього запитала Беата.
- Причина й наслідок: Під час заїзду Анна раптово відволіклася, загальмувала — і кермо велосипеда різко вдарило її в живіт.
- Протиставлення: Анна любила сидіти самотою, але наодинці добре було тільки вдень.
- Зіставлення: Побачивши падіння Анни, Беата зупинилася й затулила обома долонями вуха, а хлопці навіть не звернули уваги.
- Чергування явищ: Йорген то грав з однокласниками в лови, то він просто шалено швидко бігав, то цей новенький намагався втрутитися в гру в хованки.
- Різка зміна подій: Анна рушила коридором, зійшла сходами й поволі побрела шкільним подвір'ям до комори з велосипедами — і раптом позад неї почувся дзенькіт.

¹ Речення з повісті «Йорген + Анна = любов» Вігдіс Йорт

Завдання

Прочитайте фрагмент із повісті «Йорген + Анна = любов» Вігдіс Йорт. Знайдіть у ньому складносурядні речення. Випишіть їх та визначіть, які смислові зв'язки є між частинами складносурядних речень.

Анна проминула будинки Ейнара й Даґа, Кнута й Беати, а далі вона виїхала на перехрестя під пагорбом. Ніде нікого не було, та Анна подалася через пустир до Розбійницького саду. Назустріч теж ніхто не трапився. Знову з'їхала донизу на пустир, повз дуб — до місця, де взимку облаштовували ковзанку. Тепер там виднілися самі лиш калюжі та багнюка. Анна уявила собі, ніби бере участь у велозмаганнях, умовою яких є заборона в'їжджати в калюжі; ніби навколо багато глядачів, а поміж ними — Йорген та решта шкільних друзів. Йорген не зважав на інших учасників, а не зводив очей з неї і палко бажав їй перемоги.

Що ще почитати й подивитися?

1. Складні сполучникові речення, відео від проєкту «Лайфхаки з української мови» (частина 1). URL: youtu.be/agnqF9Ruuv0.
2. Складні сполучникові речення, відео від проєкту «Лайфхаки з української мови» (частина 2). URL: youtu.be/HhOI6967-Oc.
3. Складносурядні речення на платформі «Тренажер з українського правопису». URL: webpen.com.ua/pages/Syntax_and_punctuation/complex_sentence_coma.html.
4. Складносурядне речення та завдання з цієї теми у влозі «на всі двісті». URL: youtu.be/DIH4lgNjDsA.